

**Jehai
Ñemohua'ã**

Ndaha'ei ndajaikuaáiva pe apopyre jaikoha hína peteĩ ara ñaporandu haġua umi techapyra kakuaa ha péva oikóva yvy ape ári oisambyhyva pya'eterei peteĩ techapyra ha'éva jokope guara, oĩva teko ñemano paha guýpe, ijapohaicha iñambuévape, mbyja Yvype.

Ndarekói mba'épota ome'êvo marandu ha py'amongeta ikatúva ojeporu omoañete haguã terã ñembohovake ko'ã mba'épe, ojehechávo umi poravopyre Tenda Mbohapy tetãgua, osê terã aranduka mba'e aravópepa ojehechauka.

Ko tembiapo, tembiapokue ñeporandu ha jekuaa reka omoheñoiva pyha tenda omoheñoiva ha oñemombarete PYAHU Myatyrõ Tembikuaareka ha Ñembopyahu Guerojera rembiapo rupive Jokope guarã Yvy rendagua Mbohapy tetãgua 2020-2040, oguerekóva tembiporu jeike oúva Atyguasu ñemopyendarã Oipytyvõva Guerojera Tembikuaarekahárahaha Tecnológico Paraná Tekope, Che areko ñembopy'a peteĩ jeporavopyre ramo pe jejapo peteĩ ari ambue árape tuichakue ojehecháva akãporukuaa ramo kakuaa jokope guarã Tenda Mbohapy tetã Yguazugua: tekoha, tavayguakuéra, mbohyru, joajukuéra ñembohysyi tetãyguha ha vyjepyso.

Pe ñe'ẽ ojeikekuaahápe umi ha'ãngakuaáva iñambuéva yvy tava mba'e mbohapy tetãguape, hetave takykue tesa renondépe pe hatãha oñeikotevêva pe tembikuaa ombohováiva rehe, umi apohára omboojekuaa ñembyatyteĩre oikuave'ẽ peteĩ jehechaha jeporoheka ha juruja ikatúva apýra mboveví, umi oikóva ko yvy rendagua tetãyguha ha umi oikóva oĩva ombohovaivaera imba'apo rehe.

Oñemoñe'êvo mokõi ñembiaty aranduka, oñemopu'áva mokõi sapáva Aragua 2030gui – Yvy ape ári, yvypóra, po'areko, Irũ ha py'aguapy –, oheja ojekuaa, omoñe'êva ha pe moñe'êhárahá rupive, mba'e hasy maymáva oikuaava umi tavaguasu tetã apyrã Tenda Mbohapy tetãgua Yguazu, avei poha ikatúva ñamomarandu umi jejapóva tetãrerekua tetã apýra ohasáva rehe.

Umi jeporoheka omoĩva umi tembikuaarekakuéra apytépe, ore romomba'eguasú:

- Ombotuicha ha ombojoaju haguã pyha jejoko tavusugua tetãmbopype guarã, heẽ katuete, omboheraguapy peteĩ joko jehai andukuaa, peteĩ techapyrã ojejapo ava'aty ha'eve ha pyenda tekome'êhe'íva ohechakuaáva mbohapy tetã – ha'eháicha mokõi Ñoñe'ême'ẽ Tendagua Tetãkorapy Ojojúva –, opakuévo oñangarekóva terã apopyr, umi aponde'a ha umi apopyrã Metropole Tetãmbopy Jejoko oñeha'arõva;
- Ojeipe'a haguã apopyrã ha omoinge techapyrã pyahu tetãrerekua tetãkorapy ohasáva, Paradiplomacia guive Joaju tetãkorapy rupive, terã upéva oikotevêva

moambue ha katupyry ome'ê haguã jehecháva tuichavéva iporãgui Ojejuhu ovaletereíva mokõi kyre'ỹ tetãmbopy ha sinergia omoheñoiva tekovia ykegua tetãkorapy ohasáva;

· Mba'apo hysýi távakuéra umi mba'e ojejapóva Mbyte ojeikuaáva ha mba'epyahu jeikove;

· Omopu'ãvo mbo'ehao tetãyguára tetãmbopype, ko'ýte umi imitãévape, ojoajúva hepy'ỹva katupyry ñembosako'i rehe, peteî hekopete ombojoajúva poguýpe;

· Oñembotuichave mokõi moambue oñemombarete jey haguã sã apopyre tembiapopy tekombo'éva, pohanohára kuéra ha tembiapo ojoajúva mba'e pyahu rehe, jeporumeméva ojehecha mbarete oguerekóva omoheñoi haguã hahykuére ñembyatýpe guerojerame guarã hepy'ỹva tendagua jejoko;

· Oñembohetave umi mba'apo juruja porã vyjepyso, oipytyvõva ha opyta oguerekóva umi katupyrytee oguerekóva hepyme'ẽ oñemotenondéva ohóvo;

· Momorã joavy arandupy Tendápe (nomoporãi heta moirû ñe'ê umi joavyva), ombocháke umi aponde'a ñemboyke, ombovy, oguejýva ha ohejáva ombohekojoja teko ome'ẽ opaichaguáva;

· Omomba'e pysokue ikatúva oiporúva umi temiporu ñemoñakatúva Tekotenda Tetãmbopy tekotevéva, omomichî haguã terã ombojere haguã jepe umi Oñemoherakuã umi aponde'a irũtekoha prejudicial, oiporúvo tembikuaareka, tecnología, ñembopyahu ha mokyre'ỹ osêva techapyrãgui umi ojejapóva iporãvéva hi'upyrã ñeñongatu, ñemyatyrõ ha tekoha;

· Apo apopyrã vyjepyso Tetãmbopy jejokóva, oñembojoajúva ha oñomoirû haguã, oguerekóva umi mba'eapopyre (aponde'a tavirusugua ha vyjepyso) orekopáva oñemohenda ha osêva aponde'a ojejapóvaguí opavave tenda ndive tavaguasu, oimehápe mba'ekuave'ẽmby ojejapóva omotenonde umi opáichagua hapykuéréva omoheñoiva umi apopyrã tavirusugua ha ojejokóva kakuaa;

· Ñembosako'i porandu hakykuerekeaa, tembiapope, peteî aty oñangareko guarã mba'apohára opavavépe ñuarã, hambipotápe ohupívo katupyry aponde'a técnica upe tendáre apopyrã vyjepyso jejokogua Tenda Tetãmbopy;

· Táva Ñembokatupyryve pa'ũ tekombo'e, terã, ojehasáva ha oñembojoajúva tekuimba'e tavaguasúpe ikatu haguã avakuéra, upéva oñatendéva, oha'anga ojapo táva iporãvéva opavavépe guarã.

Pe ta'anga joavy porohekáva, peteî ñembyatyteĩre ñembojapyre omombaretéva oguerekóva oñangareko Aragua upepeguáre tembikuaareka ha moherakuã umi jehechaha reheguáva oñemotenonde, opáichagua tenda mba'apoha opavavépe guarã, joaju peteî tekoha ojejapoñepyrũ, oñembyaty ha ombojoaju tetãmbopy ha tetãygua, ha'eva terã nahániri omokyre'ỹ jejoko yvyjepyso oguerekóva tekojoja ava'aty.

Ko'ã ñeha'ã, umi ombohováiva mba'apo yvyjepyso ikatu ohupyty opaichagua tembiporu, mbo'ehao tetãygua ha tetãnguéra, ojepytaso guerojera ndojejokóivare, techapyrãme [Banco Nacional de Desarrollo Económico y Social del Brasil \(BNDES\)](#), Fondo de Investigación-pegua Científico y Tecnológico (FONCYT) ha [Fondo de Conservación Forestal Tropical rehegua Paraguay \(FCBT\)](#), ambue apytépe. Ko'ã tembiporu, omoakytã peteî jehechaha mba'e'atãme oñemotenondévo ñembosako'i katupyrytee tembiapo ha moambue tecnológiakuérape ha umi tembiapo marandu ojeporúva añetegua tetãkorapy tetãmbopype, heta ikatu ojerure apopyre ha omboja'ó marandurenda mba'e'atã, iñambuévape oirapire (ykegua ha tavapehẽ), oñemopyendáva vicheo oguerekóva oikuaaseteéva jepi, terã oikóva oñeikotevéva ojejapo haguã apopyrã ha oñemboguata haguã Metropole Tetãmbopy Jejoko ha omingévape ojeapondé'áva.

Ko tenda, ovichea upe aranduka oheja ohechauka haguã heta porohekáva, avei omomba'e guasu mbarete jepivegua'ỹva oguerekóva Tenda Tetãmbopy omoheñoi peteî techapyrã guerojera ojejokóva, oipytyvõva jeikuaa tembikuaarka, ñembopyahu ha umi apondé'a ojejapóva mokõi ha'ãngakuaáva ykegua, tavapehẽ, tetãnguéra ha tetãygua opavave.

Roha'arõ, péicha, ko aranduka rupive, peẽ peipytyvõ haguã, michĩminte jepe, oñentende haguã umi poravopyre Tenda Tetãmbopy Yguazugua péva ovaléva pyha mbaretéva NAPI Tetãmbopy, ko jeporumeméva ojehechávo tekotevê omomba'apova tetãmbopy ha tetãygua opytu'úva mbohapy guerojera ava'aty, hepy'ỹva ha tekoha, oñemopyendáva ñepyrũkuéra rehe guerojerapuku.

Solange Bonomo Assumpção, Adriana Brandt Rodrigues ha Samuel Klauck

Mohendakuéra